

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN/ICCH: 2149 - 9225

Yıl/Year/Год: 6, Sayı/Number/Номер:
25, Aralık/December/Декабрь 2020,
s./pp. 193-210

Geliş/Submitted/ Отправлено: 11.11.2020

Kabul/Accepted/ Принимать: 17.11.2020

Yayımlanmış/Published/ Опубликованный: 25.12.2020

10.29228/kesit.47544

Araştırma Makalesi
Research Article
Научная Статья

Dr. Öğr. Üyesi Ömer SARAÇ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türkiye

omer.sarac@omu.edu.tr

ORCID 0000-0001-8005-7370

Mustafa SEÇİM

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Türkiye

secim.mustafa89@gmail.com

ORCID 0000-0002-8698-4519

SARIALIÇ MAHALLESİ EVLİLİK ÂDETLERİ VE KÜLTÜREL DEĞİŞİM*

SARIALIÇ NEIGHBOURHOOD MARRIAGE CUSTOMS AND CULTURAL CHANGE

Öz: Ordu'nun Korgan ilçesine bağlı Sarialıç Mahallesi, ataları Gürcistan'dan göç etmiş olan Türk vatandaşlarının yerleşim bölgesidir. Mahalle halkının tamamı İslamiyet'i kabul etmiş Gürcü kökenli Müslümanlardan oluşmaktadır. Bu araştırma geçiş dönemlerinden "evlilik" konusunu yörede gerçekleştirilen uygulamalar açısından değerlendirmek amacıyla ele alınmıştır. Aile Türk toplumunda geçmişten günümüze kadar hep önemli görülmüştür ve evlilik âdeta bir kutsanma olayıdır. Evlenmek, üremek, çoğalmak, boya boy, soya soy katmak önemlidir. Bu durum Müslüman Gürcü toplumunda da bu şekilde süregelmiştir. Yapılan çalışmada Sarialıç Mahallesi öncelikle yerleşim tarihi açısından ele alınmıştır. Yöredeki evlilik âdetleri geçmişten günümüze kadar geçirdiği değişimlerle birlikte derlenmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte Müslüman Gürcü ve Türk toplumu arasındaki evlilik

* No conflicts of interest were reported for this article./Bu makale için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. The ethics committee review for this article was not reported./Etik kurulu onayı gerekmediği bildirilmiştir. Corresponding Author/Sorumlu Yazar: Ömer SARAÇ

Cite as/Atıf: Saraç, Ö. ve Seçim, M. (2020). Sarialıç Mahallesi Evlilik Âdetleri ve Kültürel Değişim. *Kesit Akademi Dergisi*, 6 (25): 193-210. <http://dx.doi.org/10.29228/kesit.47544>

Checked by plagiarism software. Benzerlik tespit yazılımıyla kontrol edilmiştir. CC-BY-NC 4.0

âdet ve inanışlarının benzerliği hem çalışmanın bütününde hem de sonuç bölümünde vurgulanmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırma neticesinde teknolojinin gelişimi ve modern zamanın etkisiyle geçmişle bugün arasında anlamlı bir değişimin gerçekleştiği söylenebilmektedir. Fakat yaşanan değişime rağmen evliliğe olan bakış açısı ve evliliğin temel dinamikleri diyebileceğimiz sevgi, saygı, sadakat vb. unsurlar hâlâ değerini korumaktadır.

Anahtar kelimeler: Korgan, Sarıaliç Mahallesi, Gelenek, Evlilik, Düğün, Değişim.

Abstract: Sarıaliç neighbourhood of Korgan town in Ordu is a settlement area of Turkish citizens whose ancestors immigrated from Georgia. The people of the neighbourhood are all Muslims of Georgian origin who have accepted Islam. This study was conducted to evaluate the issue of "marriage", one of the transitional periods, in terms of the practices carried out in the region. Family has always been considered important in Turkish society from the past to the present and marriage is simply a blessing event. It is important to marry, to breed, and to add to lineage. This situation has continued in the same way in Muslim Georgian community. The present study first examines Sarıaliç neighbourhood in terms of the history of the settlement. The marriage customs in the region were reviewed with the changes they have gone through from the past to the present. In addition, the similarity of marriage customs and beliefs between Muslim Georgian and Turkish society has been emphasized both in the whole study and in the conclusion section. As a result of the study conducted, it can be said that a meaningful change has occurred between the past and the present with the effect of the development of technology and the modern times. However, despite the changes experienced, the perspective on marriage and factors such as love, respect and loyalty, which we can call the dynamics of marriage, still keep their value.

Key words: Korgan, Sarıaliç Neighbourhood, Tradition, Marriage, Wedding, Change

GİRİŞ

Evlilik, geçiş dönemi âdetlerinin en önemli unsurlarından biridir. Çünkü toplumların süregelmesi ve insanların bir arada gelenek, görenek, inanç ve ritüellerin canlılığını korumasını sağlamaktadır. Türk toplumunda olduğu gibi Gürcü kökenli vatandaşlarda da evlilik âdetleri önemli bir yer tutmaktadır. Sarıaliç Mahallesi sakinleri; bu âdetlere olan bağlılığı, bu âdetlerin yaşatılması ve evlilik kurumunun teşkili gibi birçok açıdan geleneğin yaşatıcısı konumundadır. Mahallenin konumu, tarihi ve mevkileri Bolgi şu şekilde belirtmektedir:

Sarıaliç Mahallesi; doğusu Karakoyunlu, kuzeydoğusu Yazlık Mahallesi, güneydoğusu Aşağı Kospınar, güneyi Yukarı Kospınar, batısı Yeşildere, kuzeyi ise Yukarı Yaylacık Mahalleleri ile çevrili bir alandadır.

Sarıaliç Mahallesi'nin tarihi Yukarı Kospınar Mahallesi tarihi ile iç içedir. XX. Asrın başlarına kadar, şimdiki Sarıaliç Mahallesi Yukarı Kospınar Mahallesi sınırları içerisinde bulunmaktaydı. Tarihte 93 Harbi olarak bilinen 1876 yılında Osmanlı-Rus Savaşı sonrası Batum'un Osmanlı idaresinden çıkması ve Rus egemenliğine gir-

mesi sonrası bir grup Gürcü göçmen, Çürüksu Bölgesi'nden sadece İslâm dinini daha rahat yaşamak için, 1897 tarihinde o günkü Osmanlı topraklarına giriş yaparlar. Göçmenler ilk olarak Fatsa'da konaklarlar. Göçmenlerden bir kısmı Fatsa'nın değişik yerlerine dağıtılırken bir kısmı da Samsun ili Terme ilçesine yerleştirilir. Terme'ye yerleşen altı aile, 1905 yılında yetkililer tarafından Kospınar Mahallesi'ne bağlı Sarıaliç ve Yazlık Mıntıkları'na yerleştirilir ve aynı yıl Osmanlı Nüfus Kütüğü'ne kayıt olurlar. Gürcülerin Kospınar Mahallesi Tahnal Mıntıkası'na yerleştirilmesinde Hacı Kadıoğlu Bekir Efendi'nin rolü olduğu söylenmektedir. Batum göçmenlerinin oluşturduğu yeni coğrafi alanda taflan ağaçlarının bol olması nedeniyle yerleştikleri mıntika "Gürcü Tahnal"ı ya da Kuz Muhacir Mevkisi olarak adlandırılır. 1925 yılında Tahnal adıyla köy olarak tüzel yapıya kavuşur. Tahnal Köyü'ne yerleşen Gürcü göçmenlerin akrabalarının bir kısmı Ordu ili Kumru ilçesinde Divan ve Çubuklu Köyleri'ne, Fatsa ilçesinde Bacanak, Duayeri ve Çerkezdağı ile Terme Gölyazı Beldesi'ne yerleşirler.

1960 yılına gelindiğinde Tahnal Köyü'nün adı Sarıaliç olarak değiştirilir. 1969 yılında mahalle yapılarak Korgan ilçesinin mahalleleri arasında yerini alır. Sarıaliç Mahallesi'nde nüfusun hızla artması ve tek muhtarlıkla yönetilmesinin zor olması nedeniyle köyün Yazlık Mıntıkası, 15.06.1989 tarihinde Yazlık Mahallesi adıyla ayrılır. Sarıaliç Mahallesi; Camıyanı, Yaykırık, Kuzmuhacir, Sarıaliç, Badıvyanı ve Arpacık mevkilerinden oluşur (2014: 177).

Korgan'da Yazlık, Yeşilalan, Soğukpınar ve Düzdağ Mahallelerinin de etnik yapısının Gürcü olduğu görülmektedir. Fakat yoğun olarak Gürcülerin kendilerine has olarak yoğun bir şekilde ritüellerine devam ettiği yer Sarıaliç Mahallesi'dir. Yani bu mahalleye gidildiğinde halkın oluşturduğu, yaşadığı ve yaşattığı folkloru fark etmemek mümkün değildir. Bu noktada folklorun önemini Acar'ın şu sözlerinden anlamaktayız:

"Bir ülkenin, bir yöre halkının, bir etnik grubun yaşamının bütününe kapsayan ve temelinde o halkı oluşturan insanların ortak ve yaygın davranış kalıplarını, yaşama biçimini, belirli olaylar ve durumlar karşısındaki tavrını, çevresini ve dünyayı algılayışını açıklamada; geleneksel ve törensel yaşamı düzenleyen, zenginleştiren, renklendiren bir beceriyi, beğeniyi, yaratmayı, kurumu, töreyi, kurumlaşmayı göz önüne sermede; bir ucuyla geçmişe, bir ucuyla da zamanımıza uzanan gelenekler, görenekler, âdetler zincirini saptamada; bu zincirin engelleyici veya destekleyici halkalarını tek tek belirlemede; halk kültürünün atardamarlarını yakalayarak bunlardan özgün ve çağdaş yaratmalar çıkarmada folklorun rolü ve önemi birinci sırada yer alır"(2011: 18).

İnsanoğlu içinde yaşadığı toplumun kültürüne bağlı olarak yaşam sürdürür. Bu yaşam serüveninin ikinci evresi de evlilik ve düğün merasimidir. Bu geçiş dönemini yaşarken aslında insanın bilmediği ya da dikkat etmediği birçok inanış ve âdet açığa çıkar. Hem yuva kuranlar hem de folklor açısından düğünler evliliğin en önemli bölümüdür. Çünkü düğün merasimleri gelenek, görenek, âdet ve ritüellerin hatta inanışların en çok karşılaşıldığı yerlerdir. "Düğünler sadece bir tabiat güdüsüyle belli bir amaca, yani kadın ve erkeğin cinsi duygularla birleşmesinden ibaret karşılıklı menfaatlere yönelik bir kurum olmayıp, düğün ritüelleri de, rastgele birtakım şekle ait gösterilerden ibaret değil, büyük ölçüde, dini inanışlara bağlı anlam ve önem taşıyan hareketlerdir. Önemli olarak da soyun sopun üremesi ve devamı gibi kutsal bir amaca bağlıdır" (Ataman, 1992: 10). Düğünler toplum içerisinde çok önemli bir yere sahiptir. Evlilik âdet-

leri içerisinde birçok değeri barındıran bir folklor ürünüdür. İnsanların kaynaşmasına, eğlenmesine, paylaşmasına ve yardımlaşmasına vesile olması bakımından da önemlidir.

Aile, toplumu ayakta tutan en küçük ve temel ögedir. Aile kavramı çeşitli kaynaklar incelendiğinde sosyal bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumların varlıklarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri aile bağlarının kuvvetli olmasına bağlıdır (Aslantürk, 2001: 289-304; Erkal, 1999: 100-113; Giddens, 2000: 147-180; Nirun, 1994: 17; Ozankaya, 1999: 357-403). Aile; evrensel bir kurum olmasına rağmen modern toplumun aile tanımı ile geleneksel toplumun aile tanımı birbirinden farklıdır. Bu farklılığın temeli aileye yüklenen işlevlere ve beklentilere dayanmaktadır (Bozkurt'tan akt. Kayabaşı, 2018: 69). Ancak, gerek modern toplumda gerekse geleneksel toplumda aile kavramı, bireyin dolayısıyla toplumun gelişiminin ilk çevresi olma özelliğini kaybetmemekte ve bütün toplumlarda önemini korumaktadır (Kayabaşı, 2018: 69)

Saralıc Mahallesi Evlilik Âdetleri

Anadolu'nun pek çok yerinde olduğu gibi Saralıc Mahallesi'nde de düğünler geçmişte olduğu gibi günümüzde de köy işleri bittikten sonra yapılmaktadır. Çünkü iş gücü bitmiş, kış için tüm hazırlıklar yapılmış, sıra düğün-dernek işlerine gelmiştir. Düğün, evliliğin zahmetli ve masraflı bir aşaması olduğundan Saralıc halkı hazırlıklarını sadece bu zamana sıkıştırılmazlar, çocukları doğduğu andan itibaren hazırlık yapmaya başlarlar.

Gürcülerde evlilik çağına gelmiş kız ve erkeklerde aranan çeşitli vasıflar vardır. Bu vasıflara sahip olmayan gençlerin sağlam temellere dayalı bir yuva kuramayacaklarına inanırlar. Aileler gelin almayı düşündükleri kızlarda genel olarak iffet sahibi olmak, dik kafalı ve inatçı olmamak, ana babası ve kocasına bağlı ve ailesiyle uyumlu olmak, hamarat olmak, laf taşımamak, dedikodu yapmamak ve evin meselelerini dışarı taşımamak (Gürcüler arasında olan bir şeyin Türklerin duymaması için özel bir hassasiyet gösterilir), kayınbaba ve özellikle de kaynanaya saygılı olmak, erkeğine eş ve çocuklarına ana olabilmek; damat adaylarında ise baba malına güvenmemek, belli bir iş sahibi olmak, eşini ve çocuklarını kimseye muhtaç etmemek, içki içmemek ve kumar oynamamak, evine bağlı olmak, ağır başlı, kâmil, ahlâklı ve dinine bağlı olmak gibi vasıflar aramaktadır (K.k. 3-6-7-11).

Gürcüler arasında geleneksel düğün merasimi önemli bir yer tuttuğundan Saralıc Mahallesi'nde de çoğunlukla köy düğünü icra edilmektedir (K.k. 3-5-6-9-11-13-15).

1.1. Evlilik Öncesi

1.1.1. Evlenme İsteğinin Açığa Çıkması

Saralıc Mahallesi'nde, bekâr erkek ve kızlara evlenmek isteyip istemediği sorulmazdı ve evlenmek isteğini bir kız ya da erkek ailesine kesinlikle söyleyemezdi ama söylemeye de gerek kalmazdı. Çünkü anne baba zaten o söylemeden çocuğunun evlilik vaktinin geldiğini düşünür ve oğlunu evlendirmek için gerekli girişimlerde bulunurdu. Aile hangi kızı uygun görmüşse evlat da onunla evlenmek zorundaydı. Mahallede gelin adayı olan kızı ailesi dâhil damat adayı da görmez, göremezdi. Hele ki kızın, eşi olacak kişiyi kesinlikle görmesi yasaktı ve bu durum hoş görülmezdi. Evlendirilecek kıza da “*Sen bu çocuğu istiyor musun?*” gibi bir soru kesinlikle sorulmazdı. Aile kimi uygun görmüşse kız istemese bile onunla evlenmek zorundaydı. Bu durum günümüzde değişmiş ve evlenecek kişiler eşlerini kendileri seçmektedirler (K.k. 3-6-13-

14-16).

Kızların ve erkeklerin evlilik yaşı genellikle şu şekildedir: Kızlarda evlilik yaşı 20'yi geçmezken erkeklerde 18-26 yaş arasında olmaktadır. Bu durum ancak eğitim durumuna bağlı olarak kızlarda eğitime 25-26, erkeklerde ise 30 yaşını bulabilmektedir. Bu yaşları aşan kız ve erkeklere "evde kalmış" ibaresi yakıştırılır. Belirtilen yaşı geçen erkeklere iyi gözle bakılmaz ve bu erkekler kız verme konusunda tercih edilmez (K.k. 3-6-7-8-14). Bekir Şişman, "Günümüzde gençlerin evlilik kararlarında ailelerinden daha çok kendileri söz sahibidir. Gençler yalnızca evlenecekleri adayın seçiminde değil, ne zaman, nerede ve ne şekilde evleneceklerinin kararını da yine çoğunlukla kendileri vermektedir. En azından eskiye göre çok daha fazla söz hakkına sahiptirler. Bu durum biraz da kentleşme, batılı değerlerin benimsenmesi, medyanın etkisi ve gençlerin ekonomik özgürlüklerini nispeten elde etmiş olmalarının bir sonucudur. Eş tercihinde artık görücü usulünün yerini arkadaş tavsiyesi, sosyal medya üzerinden tanışma, okul ve iş arkadaşlığı, hatta televizyonlardaki evlilik programları almaya başlamıştır (2017: 198)." sözleriyle evlilik sürecindeki değişimi ortaya koymaktadır.

1.1.2. Görücü Çıkma/Dünür Gezme

Anadolu'da geleneksel toplumlarda evlenme girişimi "kız bakma", "kız arama", "kız soruşturma" ile başlar. Oğullarını evlendirmek isteyen aileler ilk önce yakın çevrelerinden, komşularından ve akrabalarından başlayarak gelinlik kız ararlar (Örnek, 2014: 263). Yörede evlenme çağına gelen erkeğin ailesi, kız bulma telaşına düşer. Aile öncelikle kızda yukarıda sıraladığımız vasıfların bulunmasını ister.

Evliliğin ilk aşamasında yakın akraba ve çok samimi olunan aile dostlarına, "Ailemize yakışan, ahlâklı bir kız bulabilir misin? Bize bu hususta aracı olur musun?" diye sorarlar. Aracı olan kişi veya kişiler arayışlarından sonra bir şekilde birisini uygun görmüş olurlar ya da "Şurada bir kız var, görelim." diye aileye haber getirirler. Ayrıca aracı olan kişi kız görmeye giderken yeleşini, paltosunu ters giyerdi çünkü bu şekilde aracıyı görenler onun niçin, nereye gittiğini anlarılardı. Gürcü âdetlerine göre damat adayı kız görmeye götürülmezdi. Ama günümüzde bu durum değişmiştir. Her ne kadar görücü usulüyle gerçekleşse de evlenmeden önce kız ve erkek birbirini görmek istemektedir (K.k. 1-2-8-16-17).

Evlenecek erkeğin belirlenen kızdan haberi olmaz ve eskiden sadece aracı kızın ailesiyle görüşmeye giderken zamanla aracı, anne baba ile birlikte kızın ailesinin haberi olmadan kız evine gitmeye başladı. Bu da görücü usulüyle kız isteme durumunun evirildiğinin göstergesidir. Misafir olunur ve bir çay içme vesilesiyle kız görülür. Eve gidildiğinde ilk önce evdeki halının ya da kilimin altına bakılarak kız evinin temiz olup olmadığı kontrol edilir. Daha sonra kızın anne ya da babasıyla konuşurken üslûp ve tavrı incelenir. Misafire karşı gösterdiği hizmet ve hürmetin samimiyet derecesi ölçülmeye çalışılır. İçeri dışarı girip çıkarken arkasını dönüp dönmediğine ve kapıyı çarpıp çarpmadığına bakılarak da huyu suyu anlaşılmasına çalışılır. Eğer bu misafirlikte kızın gelin olabileceğine kanaat getirilmişse kız istenir (K.k. 3-4-5-6-10-12).

Günümüzde değişimin biraz daha ilerlemiş hali ise erkeğin kızdan haberdar edilmesidir ve damat adayıyla birlikte kız tekrar görülmeye gidilir. Erkekle kız bir odada aracı ya da kızın/erkeğin yengesi vasıtasıyla görüştürülür. Eğer onlar da onay verirse kız isteme aşamasına geçilir.

Gelin/damat edilmek istenen kızın/erkeğin aileye uğurlu gelip gelmeyeceğini anlamak için Gürcüler arasında gerçekleştirilen iki uygulama vardır:

1. *Kitap Açtırma*: Bir hocaya kitap - Kur'an-ı Kerim - açtırılarak kızı/erkeği gelin/damat etme noktasında emin olmak isterler
2. *İstihareye Yatma*: İnsan kendi hakkında bir şeyin hayırlı olup olmadığına dair bir işarete kavuşmak isterse, yatacağı zaman iki rekât namaz kılar. Birinci rekâta "Kâfirûn" sûresi-ni, ikinci rekâta da "İhlâs" sûresini okur. Namaz sonunda da istihare duasını okur. Sonra da abdestli olarak kibleye yönelip yatar. Rüyada beyaz ve yeşil görülmesi hayra işarettir. Siyah ve kırmızı görülmesi de şerre(kötüye) işarettir. İstihare namazının yedi gece yapılması ve kalbe ilk gelene bakılması da bir hadis-i şerifte buyurulmuştur (Bilmen, 2007: 185). İstihareye genellikle gelin/damat olacak kişinin annesi, babası ya da insan-ı kâmil olduğuna inanılan biri, onlar adına yatar (K.k. 3-6-7-13-14).

Bu iki uygulamanın birinden beklenen sonuç çıkarsa evlilik akdi gönül rahatlığıyla gerçekleştirilirdi. Bu gelenek günümüzde hâlâ canlı bir şekilde sürdürülmektedir.

1.1.3. Kız İsteme

Mahallede kız istemenin diğer adı da "görücülük"tür. "Nereye gidiyorsun?" diye sorulduğunda "Görücülüğe gidiyorum." ya da "Şerbet içmeye gidiyorum." denilir. Bu nedenle zaten evlenecek kız için de "Görücüye çıktı mı?" veya "Şerbeti içildi mi?" denilmektedir (K.k. 3-6-9-13).

Mahallede kız isteme dört aşamada gerçekleşmektedir:

İlk Gidiş: Mahallede kesinlikle erkeğin anne babası kız istemeye doğrudan gitmez. Önce aracı olan kişi kızın ailesinin nabzını yoklamak amacıyla gider. Eğer kızın ailesi yöresel tabirle *verimkâr* olmuşsa erkeğin anne babası kızın ailesinin evine gider. Gürcülerde ilk istemede kız verilmez. Düşünmek, araştırmak amaçlı erkek ailesi "Vakti iki edelim." denilerek kibarca geri çevrilir ama reddedilmez. Kızın ailesinin bekleme süresinin bir sınırı yoktur. Bu süre içerisinde yukarıda belirttiğimiz aranan nitelikler bakımından damat ve damadın ailesi araştırılır ve buna göre bir değerlendirme yapılır (K.k. 1-3-6).

İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Gidiş: Bu gidişlerin sayısı aslında kız ailesinin aracı olan kişiye yumurta ikram etmesine bağlıdır. Eğer yumurta ikinci gidişte pişirilip ikram edilmişse üçüncüde kız istemesi olur. Yumurta ikramı üçüncü gidişte yapılmışsa dördüncü gidişte kız istemesi gerçekleştirilir. Eğer üçüncü gidişte de yumurta ikramı gerçekleşmemişse artık o eve kız istemeye gidilmez. Dolayısıyla kız verilene kadar kapıyı aşındıran kişi, aracı olmaktadır. Yumurta-nın pişirilip ikram edildiği geceden sonraki gidişte kız istemeye gidilir ve şerbet içilir. Böylece kızla oğlanın sözü kesilir. Eskiden erkek, kız istemeye götürülmezdi ama şimdi götürülür ve kız isteme gerçekleşir. Bu gelenek günümüzde çoğu aile tarafından sürdürülmektedir (K.k. 3-6-9-13).

Ailenin kızını vermeye niyeti varsa erkek tarafını gayet güzel bir şekilde karşılamaktadır. Ama kızını vermeye niyetleri yoksa kız istemeye gelenler karşısında olumsuz bir tavır takınır, suratları asarak kızlarını vermek istemediklerini bu yolla da belirtirler (K.k. 3-6).

Saralıc Mahallesi'ndeki Gürcülerde kız isteme konusunda ilginç bir durumu belirtmekte

yarar vardır: Erkek ailesi kız istemeye çağırılmamış olsa dahi kendilerinde niyetlenen kızı isteme hakkını görürler ve dört sefer aracıyı gönderirler. Eğer aracı kişi dördüncü seferde de olumlu bir cevap alamamış ise artık kızı istemekten vazgeçerler. Kız aranılan niteliklerin de üstünde gerçekten mükemmel biriye o kızı sayı gözetmeksizin alana kadar kız ailesinin kapısı aşındırılmaktadır (K.k. 3).

1.1.4. Söz Kesme

Kız evinden olumlu cevap alındıktan sonra – bu genellikle dördüncü defada aracıyla ailenin birlikte gitmesiyle gerçekleşir – söz kesilir.

Kızın verildiği gece yüzük takma işi gerçekleşmez ama bir “şerbet sulama” yapıp şerbet içilir. Dolayısıyla “kızın sözünü almak” dedikleri işlem gerçekleşmiş olur. Bu gecede kıza kayınvalide ve kayınpeder olacak kişiler takı takarlar. Kız istemeye hediyelerle hazırlıklı gidilmektedir. Eskiden kıza verilecek hediyelerin dışında şeker, çay, ekmek, meyve vb. gibi hediyelerle gidilirdi. Kız tarafı yemek, çay ve kahve ikram eder. Para, altın vb. gibi şeyler kıza hediye olarak takılır. Gürcü geleneklerine göre söz kesmeye “şerbet içmek” de denir (K.k. 3-5-6-7-9-13-16-17).

Sarıaliç Mahallesi’nde eskiden bazen kızlara başlık istenirdi fakat şu anda bu uygulama yoktur. Başlık parası kız tarafının ekonomik durumu iyi olmadığına kızın masraflarını karşılamak amacıyla istenirdi (K.k. 2-6-11-13-16). Başlık, özellikle kırsalda yaşayanlar açısından çeşitli anlamlar içermektedir. Bunlardan biri de şu sözlerde görülmektedir: “Kız ailesi tarafından çeyiz almak veya eksiklerin tamamlanması için kullanılır. Bu parayı kızın babası veya yakınlarının yemesi ayıp karşılanır. Kızın önemli ihtiyaçları, giyim eşyası, ziynet eşyası ve çeyiz (yatak, yorgan, makat, oda takımı, sandık, mutfak eşyası) bu para ile satın alınır” (Erdentuğ’dan akt. Şişman 2017: 34).

Söz gecesinde aileler erkek ve kız tarafının neleri alacağını konuşur ama bu zaten mahalle içerisinde hemen hemen hep aynı şekilde gerçekleşir. Söz gecesinde 3 ya da 5 adet burma bilezik – bu gelinin aynı zamanda mihri sayılır – ve gelinlik istenmektedir. Eskiden gelinlik yoktu. Bu nedenle gelinlik istenilmez, bunun yerine elbise alınır ya da dikilirdi (K.k. 3-6-7-8-11).

Erkek tarafının genel olarak hazırlıkları şunlardır: Sözde belirlenen takı, misafir odası takımı, bohça (kız ve kızın ailesi için bohça), televizyondur. Normal şartlarda kız tarafı aldığı halde eğer erkek tarafının durumu iyi ise çamaşır makinesi ve bulaşık makinesi gibi bazı beyaz eşyaları erkek tarafının da aldığı görülmektedir. Kız ise yatak odası takımı, çamaşır makinesi, bulaşık makinesi, fırın – eskiden davul fırın –, mutfak eşyalarını almaktadır. Eğer kız tarafının ekonomik durumu iyi ise buzdolabını da almaktadır (K.k. 3-6).

Kızın parayla alınacaklar haricindeki çeyizi aslında kız çocuğu doğduğu andan itibaren hazırlanmaya başlanırdı. Hatta bunun için “Kız beşikte, çeyiz sandıkta.” atasözünü kullanmaktadırlar. Mahallede yatak odası takımı, havlu, çorap, patik, çember, namaz yazması, fiskos masası, tül perde, masa takımı, peçetelik, terek takımı, seccade, yorgan takımı, vitrin peçeteleri, televizyon örtüsü gibi çeyizlik türler kızlar tarafından elde tığ, mil, şiş denilen metal aletlerle işlenerek yapılırdı. Günümüzde bu hazırlıkları yapanlar diğer aletler yerine çoğunlukla iğne ile işleme yapmaya başlamışlardır (K.k. 3-4-6-9-13). “Yine günümüzde evlenecek genç kızların

çeyiz hazırlama yerine bunu hazır olarak tedarik etme yoluna gittikleri, bunun neticesinde de ciddi bir hazır çeyiz sektörünün oluştuğu; bazı ev kadınlarının ise ev ekonomisine katkı sağlamak için bu hazır çeyiz sektörüne bağlı olarak elişi ürünler ürettikleri tespit edilmiştir. Bazı atölyelerde ise annelerin eski çeyizlerinin bozularak kızları için yeni çeyiz ürünlerine dönüştüğü görülmüştür (Şişman, 2017: 203).” Kız çeyizine yapılan hazırlıklar için bir de çeyiz sandığı alınmaktadır. Sandıkların havlu sandığı, çember sandığı gibi türleri de vardır. Kızın çeyizinde damat içinde hazırlanan şeyler de olur. Gelin artık oturacağı eve gittiğinde çeyiz sandığından bazı şeyleri ailenin yakınlarına, komşulara küçük de olsa hediye şeklinde vermektedir (K.k. 3-6-9).

Söz gecesinde nişan tarihi kararlaştırılması gerçekleşmez; şerbet içildikten bir hafta, bir ay gibi bir süre sonra aracı tarafından nişan sözü almaya gidilir. Günümüzde de bu gelenek sürdürölmektedir.

1.1.5. Nişan

Aracı, nişan tarihini aldığı andan itibaren kız için bohça yapılmaya başlanmaktadır. Buna “*urba düzmek*” de denir. Bu bohça her ne kadar kız için hazırlansa da kızın ailesine de bohça hazırlanmaktadır. Eskiden gelin olacak kız bohça düzmeye götürölmezdi. Günümüzde bu gelenekte de evirilme olduğu için gelin adayı götürölmektedir. Nişan götüröldüğünde nişan yüzüğü ve söz gecesinde kararlaştırılan bileziklerden bir kısmı kıza hediye olarak takılmaktadır. Erkeğin ailesinin durumuna göre burada takılan takılar kararlaştırılanın dışında da tutulabilir. Nişan gecesinde kız ve ailesi için hazırlanan bohça getirilir ve kadınlar arasında gösterilmektedir. Ailede sayılan ve sevilen bir büyük ya da sözü geçen bir insan nişan yüzüklerini takar. Bu yüzük takma işlemi son 15 – 20 yıldan beri bu şekildedir. Daha önceleri erkek nişan töreninde de gelmezdi. Hatta eş olacak kişiler birbirlerini ancak düğünden sonra görebilirlerdi. Bugün ise nişandan sonra erkek nişanlısının evinde misafir bile olabilmektedir (K.k. 3-6-10-11-13).

Saralılıç Mahallesi’nde çok önceleri nişanlar evde yapılmaktaydı. Bu nişan törenlerinde kadın ve erkekler ayrı ayrı oturlardı ve eskiden söz nişan bir arada olurdu. Oysa şimdi nişanlar bir düğün gibi icra edilmektedir. Bu törenlere gelen misafirler de gelin ve damada hediyelelerini – bu genellikle para şeklindedir – sunmaktadır (K.k. 3-6-13).

Kız, nişandan sonra kızın ailesinin durumuna göre beş ay ile bir yıl arasında nişanlı kalabilir.

1.2. Evlilik Süreci

Nişandan sonra da aracı düğün tarihini almak için kızın ailesinin yanına tekrar gider ve onlara uygun olan bir tarihte düğün tarihi alınmış olurdu. Bu gelenek günümüzde de sürmektedir. Yine daha önceki süreçlerde olduğu gibi erkek tarafı kendi isteklerini aracıyla bildirmektedir. Aracı da onların ağzından onlar için uygun olan nişan ya da düğün zamanını kız tarafına bildirerek bir orta yolunu bulur. Yani Gürcü geleneklerine göre kız evinden hemen nişan ve düğün tarihi istenmez. Bu durum kızın ailesinin görüşüne de bağlı bir şeydir. Düğün tarihi çoğu zaman onların uygun olma durumuna göre gerçekleştirilir. Günümüzde çoğu aile düğün tarihi için artık kızın ailesine kendisi de gitmektedir. Bazı aileler araya hiç aracı da sokmadan kendileri kız istemeye gitmektedir yani geleneğin evirilen taraflarının olduğu bu aşamada da

görülmektedir (K.k. 5-6-11).

Eskiden Sarıaliç Mahallesi'nde düğünlere her evden bir kişi giderdi. Bu nedenle düğünler çok kalabalık olmazdı ve evlerin içinde gerçekleştirilirdi. Bu da günümüzdeki imkânların olmayışından kaynaklanan, yani zorunluluktan kaynaklanan bir gelenektir (K.k. 13).

1.2.1. Düğün Masrafları ve Harcamaları

Yöredeki Gürcü düğünlerinde erkek ve kız tarafının yoğun bir harcama yaptığı görülür. Eskiden günümüzdeki gibi gelin ve damada ayrı bir ev açılmazdı. Gelin damadın ailesi ve ilti-leri ile birlikte aynı evde yaşardı ve evde her gelinin sadece bir odası vardı. Bu şekilde kalabalık bir aile düzeni olmasına rağmen Gürcü geleneklerine göre geline değer verilirdi ve erkek ailesi elinden geldiği ölçüde yapabildiklerinin en iyisini yapmaya çalışırdı ve bugün de aynı durum devam etmektedir. Yapılan hazırlıklar yukarıda bahsettiğimiz gibi söz gecesinde kararlaştırılanlardan ibaret olmaktadır (K.k. 3-6-9).

Düğün harcamalarının özellikle bazı ailelerde sebep olduğu en acı gerçek genellikle şöyledir: Evleninceye kadar yaşayacağı güzel günlerin hayalini kuran delikanlı, evlendikten sonra evliliğin bütün yükünü yüklenmiş olur ve düğün borçlarını ödemek için azami üç dört ay içinde köyden çıkmak, düğün borçlarını ödemek zorundadır. Bu gidiş bazen ülke içinde olmakla birlikte bazen de yurt dışına – çoğunlukla Arabistan'a – olmaktadır.

1.2.2. Dinî ve Resmî Nikâh

Mahallede dini nikâh, kına gecesini veya düğün gecesinde gelin ve damadın alındığı boş bir odada kıyılır. Çok önceleri ise dinî nikâh kıyılırken kız ve erkek arasına perde çekilir ya da yan yana odalara alınarak bu işlem gerçekleştirilirdi. Eğer düğün vakti gecikecek ise nişanlı düğün arasındaki süre uzunsa İslamî kurallara uygun hareket edilmesi açısından dini nikâhın çok önceden de kıyıldığı görülmektedir. Bunun sebebi de kız ve erkeğin görüşme sırasında dini hassasiyetin muhafaza edilmesidir. Resmî nikâh ise düğünden bir hafta önce kıyılmaktadır (K.k. 3-6-9-13).

1.2.3. Düğün Hazırlıkları/Düğüne Davet

Sarıaliç Mahallesi'ndeki düğünlere hazırlık belirli bir gün olmamakla birlikte bir hafta öncesinden başlamaktadır. Düğüne bir hafta kala, düğün erzakı alınır. Düğünden çok önce ise düğüne gelecek olan saz takımı ve davulcular tutulur, gelinin elbiseleri – günümüzde ise gelinlik ve bindallı – alınmaktadır. Düğünler genellikle cumartesi ve pazar günlerinde olduğu için net olarak hazırlığa perşembe gününden başlanmaktadır. Düğün için hayvan kesme, tatlıların yapılması, un kavrulması ve hazırlanacak olan Gürcü yemekleri için gerekli malzemeleri bir araya getirme gibi işlemler perşembe gününden başlanarak yoğun olarak gerçekleştirilmektedir. Bu hazırlıklar yapılırken yakın komşu ve akrabalar da gönüllü olarak yardım ederler (K.k. 3-6-9-10-11).

Yörede eskiden nişana ve düğüne insanları davet etme tek tek evler gezilerek yapılırdı. Bu iş ise genellikle aileden biri yapardı. Bu iş için birisi tutulmazdı. Bugünse davetiye bastırılarak bu işlem gerçekleştirilmektedir (K.k. 3-6).

Düğünden bir hafta önce gelinin sandık haricindeki tüm çeyizi damat evine götürülerek

yerleştirilmektedir. Bu durum eskiden gelin alınırken yapıldı. Yani gelin çeyiziyle aynı anda damat evine giderdi (K.k. 3-6).

1.2.4. Saralıc Gürcülerinin Düğünlerinde Sağdıç Seçimi ve Sağdıç'ın İşlevi

Düğünlerde damat ve gelinin sağdıçı bellidir. Damadın sağdıçı mahallede düğünü en son kim yapmışsa ya o ya da sevilen biri olur. Gelinin sağdıçı ya kendi yengesi ya da amcasının gelini olur. Eğer bunlar da yoksa sevdiği fakat evli olan bir arkadaşı sağdıçlık görevini üstlenir (K.k. 2-3-4-5-6-7-8-9-11).

Damadın sağdıçının gözü açık ve pek olması gerekmektedir. Damadın arkadaşları tarafından ve düğün sürecinde bahşış koparılmak için girişilen her türlü organize işlerden damadı korumaya çalışır. Damadın ayakkabısının saklanmasına, kaçırılmasına ve aç kalmasına engel olan yine sağdıçtır. Damat eğer *aklından eksikse* sağdıç, yaşlı/olgun kimselerden seçilir. Gelin evinden damadın sağdıçına mendil, çorap gibi hediyeler verilir (K.k. 12-13-16).

Gürcüler arasında gelinin sağdıçının adı "*dade*" olarak bilinmektedir. Damadın da sağdıç haricinde bir *dadesi* vardır ve bu görevi genellikle damadın yengesi, ablası gibi yakın biri üstlenmektedir. Sağdıçların temel görevleri gelin ve damada evlilik hakkında yapılması gerekenleri anlatmak ve onları yönlendirmektir. Damat tarafından gelen *dade* ve sağdıç genellikle işleri kolaylaştırmak ve iletişimi sağlamak için kına gecesi ve gelin alma töreninde bulunmaktadır. Damadın *dadesi* kadınlar arasındaki işlemi sağlamak haricinde gelin alma sırasında gelinin evden çıkarken yürümesi için kırmızı bir yolluk serer ve gelinin onun üzerinde yürümesini sağlar, geline hediye takar. Gelinin *dadesi* kına evinde kızların oyun kurmasına vesile olur ve gelenlerle tek tek ilgilenir. Kız alma işlemi gerçekleştikten sonra "*gelinin peşinden gitme*" âdetine istinaden erkek evine gider. Gelinin *dadesi* orada damattan yedi tür içecek ister ve damat tarafından bu istek yerine getirilir. Burada gelinin *dadesinin* düğünden sonra gelini damada vermeme görevi vardır (K.k. 3-6-9-11-12-13).

1.2.5. Saralıc Düğünlerinde Hazırlanan Yiyecekler

Gürcü kavurması, et yahnisi, pilav, çorba, kuru fasulye, tatlı düğün için hazırlanan genel yiyeceklerdir ve düğün boyunca gelen misafirlere ikram edilir. *Sofra tutma* için de turşu çeşitleri, kızarmış balık, zetiyanı(cevizli tavuk), şalupali(cevizli karalahana), papa(bulamaç), kaymak, mısır ekmeği, haşlanmış süt mısır, patates haşlaması, lobia (fasulye yemeği), silah mermisi (tabanca, tüfek), birçok içecek türü hazırlanır ve kız tarafının isteğine göre getirilir. Çok eskiden de asuta(muhallebi), süt makarna adında bir yemekle ortaya konulan bir börek yapıldı. Mahallede düğün yemekleri genellikle komşuların ve yakın akrabaların yardımıyla, el birliğiyle hazırlanmaktadır (K.k. 3-4-6-7-9-10-11-12-13).

1.2.6. Saralıc Düğünlerinde Birinci ve İkinci Gün

1.2.6.1. Düğünün Birinci Günü/Kına Gecesi

Gürcü adetlerine göre eskiden düğünün ilk günü/kına günü gelinin arkadaşları evine gelir ve onu düğüne hazırlarlardı. Kına yakılana kadar onun saçlarını yaparlar, onu giydirebilirler ve süsleyip gelin haline getirirlerdi. Çok önceleri kızlar için yöresel kıyafetler de dikilirdi. Buna *gelin elbisesi* denilirdi. Kadınlar kendi aralarında ev içinde oyunlar oynar ve eğlenirlerdi. Gürcü kadınları buna "*Kendimiz çalıp kendimiz oynardık.*" demektedirler. Kadınlarla erkekler ayrı ayrı

otururlar yine damat ve gelin birbirini görmezdi (K.k. 6-7-8-11).

15-20 yıl kadar öncesinde – çok uzun olmamakla birlikte – kısa bir süre kadar da misafirler toplanıp damat geldikten sonra gelini beklediği odadan çıkarır ve düğün alanında insanların çok olduğu yere oturturlardı. Günümüzde ise gelin damat masası belirlenir, gelin kuaförde süslenir ve gelin elbisesi yerine gelinlik alınır (K.k. 9-13).

Erkek tarafında cumartesi yani düğünün ilk günü kına hazırlıkları yapılır ve gelen misafirler yedirilir, içirilir. İlk gün sabahtan yemekler hazırlanmaktadır ve akşam olduğunda da damadın *dadesi*, kız kardeşi, yakınları, kadınlar toplanarak kız tarafına kına yakmaya giderlerdi. Günümüzde ise cumartesi sabahı damat kızı evinden alıp kuaföre götürmektedir. Kuaförden sonra fotoğraf çekimi – dış çekim – yapılması için gidilir. Sonra damat gelini evine bırakır ve kendi evine döner. Damat kına ekibi ile birlikte tekrardan gelin evine gelir. Kınayı damadın yengesi (*dadesi*), ablası ya da diğer yengelerinden biri yakar. Kayınvalide gelin elini açmayınca gelinin eline bir altın koyar. Kına gecesinde yakılan kınayı erkek tarafı getirir. Kına yakıldıktan ve herkes gittikten sonra gelin, gelinin ailesi, arkadaşları ve geline ne kadar yakın olan insan varsa bu kınadan eline yakar. Gürcü adetlerine göre damadın serçe parmağına da kınayı gelinin annesi ya da *dadesi* yakar. Bu âdet son yıllarda uygulanmaktadır, çok eskiden böyle bir uygulama söz konusu değildi (K.k. 3-6-9-11-13).

1.2.6.2. Düğünün İkinci Günü/Gelin Alma

Genellikle pazar günü/düğünün ikinci günü aynı zamanda gelin alma ve düğünün son günüdür. Gürcü düğünlerinin hemen hemen hepsi köyde, kır düğünü şeklinde gerçekleşir ve yemeklidir (K.k. 3-6).

Pazar günü damat evinde sabah erkenden kalkılır ve bütün Gürcü yemeklerinden ve akla gelebilecek her türlü yiyecek ve içeceğe kadar her şey hazırlanır. Bu gelenek eskiden beri süregelen gelmektedir. Bu hazırlıklar bittikten sonra gelin almaya gidilir. Gelin almaya gidenler arasında oğlanın annesi bulunmaz çünkü o gelinini evde bekleyecektir. Gelin almaya damadın babası, yengesi (*dadesi*), kardeşi, yakınları ve komşuları hep birlikte gelin konvoyu kurarak gitmektedirler (K.k. 3-6-9).

Erkek tarafı gelin almaya gittiğinde önce evin kapısı kilitlenir. Kilitlenen kapıyı açtırmak için 500-1000 dolar civarında yüklü bir bahşiş verilmektedir. Gelinin erkek kardeşi yoksa amcasının oğlu veya bir aile büyüğü kızın kuşağını 200-300 Türk lirası gibi bir bahşiş karşılığında bağlar. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi gelinin sandığı düğün günü gelinle birlikte götürülmektedir. Bu nedenle ailenin küçük çocukları sandığın üzerine oturarak bahşiş bekler. Çocukların sayısı birden fazla ise her çocuk için 50-100, eğer tek bir çocuksa sandığa oturan 100-200 Türk lirası bahşiş verilmektedir. Bunların ardından gelinin duvağını örtmek için genellikle evin en büyüğü(*dede*, *büyükbaba*) ya da kızın babası çağrılır. Bu aşamalar bittikten sonra damadın *dadesi* kırmızı bir yolluk serer ve gelin bu yolluğun üzerinde yürütülerek tekbir ve dualar eşliğinde dışarıya çıkarılır. Gelin yollukta yürüdükten sonra damadın *dadesi* önce bir takı takar ve ardından gelinin başından şeker, kolonya, fındık, fıstık vb. gibi şeyler saçar. Eskiden gelin yolluktan yürüyüp evden çıkarken yüzük parmağı ile orta parmağı arasına bir mendil tutar ve asker selamı verir gibi elini alına koyarak yüzünü kapatırdı (K.k. 3-6-7-9-13). Verilen bahşişlerin türü ve miktarı net değildir ve zaman ve şartlara bağlı olarak değişebilmektedir. Bu nedenle

bahşiş vermenin geçmişten gelen köklü bir gelenek olduğu söylenebilirken dolar ya da Türk lirası üzerinden bahşiş vermede aynı durum söz konusu değildir.

Gelin evine gidildiğinde damadın yengesi kız evinden bir bardak alır. Bu eskiden gizli bir şekilde yapılırdı. Çünkü eve cam bardak alabilmek varlıklı olmanın da bir tür göstergesiydi. Günümüzde ise o bardak gelinin yakınları tarafından hazırlanmış olur. Yine de gizli bir şekilde teslim alınmasının sebebi ise “*âdet yerinin bulsun*” anlayışıdır. Bardağın damat evine geldiğinde kırılmasının sebebi de olabilecek bir uğursuzluğun gideceğine inanılmasıdır. Bu bardak kırmayı gelin gerçekleştirmez, damat evine geldiğinde damat dadesi kırar (K.k. 3-6-10-14).

Gelin arabaya bindirilip konvoy halinde damat evine yolculuk başlamaktadır. Arabada gelin ve damadın dışında gelinin ağabeyi ya da erkek kardeşi de vardır ve gelinin erkek kardeşi genellikle arabanın önüne oturmaktadır. Gelin damat evinin önüne getirildiğinde arabanın önünde oturan erkek kardeş gelinin kapısını belli bir miktar bahşiş alarak açmaktadır. Eskiden gelin damat evine girmeden geline ait olduğunu belirtmek amacıyla geline inek, öküz gösterilirdi. Bazen de bu esnada bazı insanlar “*Kızımıza ne veriyorsunuz?*” diye *muzurluk/muziplik* yaparlardı. Erkek tarafına geldikten sonra tekbir getirilerek gelin koca evinden içeriye girmektedir. Gelin eve girerken önceleri damat gelinin başından aşağı para saçardı. Günümüzde de evde bekleyen kayınvalide gelin geldiğinde bozuk para, buğday, fındık, ceviz, şeker gibi şeyleri gelinin başından aşağı saçmaktadır. Evin eşliğinde gelinin sağ kolunun altına Kur'an, sol kolunun altına da ekmek verilir. Daha sonra karşılıklı çatılmış olan bıçağın ya da metal bir nesnenin (kaşık, çatal vb.) altından gelin ve damat geçirilir. Bu işlemin ardından da yere içi su dolu bir bardak yere bırakılır ve bunu gelin tekme ile dökmesi sağlanmaktadır (K.k. 3-6-8). “Eşiklerde gerçekleştirilen dinlik ve büyüklük pratikler, bir yandan eşik ruhlarını memnun etmeyi, diğer yandan da içine girilmekte olan yenedünyanın/hayatın kut, bereket, ağız tadı ve mutlulukla dolmasını sağlamayı amaçlamıştır (Muhaxheri, 2016: 291).” Damat evinde yemek yapıldığı için gelinin yemeğin başına götürülüp yemeği karıştırması sağlanır. Ardından gelinle damat bir odaya alınır onlara şerbet verilir ve beş dakika yalnız bırakılmaktadır. Şerbeti ağızlarının tatları bozulmasını diye içerler (K.k. 3-6-8-17).

Gelinle damat evden çıkarılıp damat evindeki “*sofra tutma*” denilen gelenek yerine getirilmeye başlanmaktadır. “*Geveze masası*” denilen bir masa kurulur ve gelin bu masanın başına oturur. Getirilen üç siniden en güzel ve özel olarak hazırlanmış olanı gelinin oturduğu bölüme bırakılmaktadır. Bu merasim gelin ve gelinin yakınları için gerçekleştirilmektedir. Bu sinilerde fındık, dondurma, Türk kahvesi, fıstık, ceviz, kuruyemişler, meyveler, sigaralar ve her sininin ortasında kızarmış büyük bir tavuk bulunmaktadır. Pazar günü sabah damat evinde hazırlanan her türlü yemek bu merasim için hazırlanmaktadır. Çünkü gelinin yakınları akla gelebilecek her şeyi isteyebilmektedirler. Örneğin, yaz ayında muziplik olsun diye kestane vb. istenebilir, damattan ağaçtaki bir şeyi alması talep edilebilir. Bu yüzden damadın yakınları ciddi manada hazırlanmışlardır. Gelin dadesi damattan yedi tür içeceğin bulunduğu bir sini daha ister ve damat bu siniyi eliyle hazırlayıp getirir. Bu gelenek de yerine getirildikten sonra damat evinin önünde oyunlar oynanır, eğlenilir ve insanların dağılmasıyla düğün sona ermiş olurdu (K.k. 2-3-6-7-9-13).

“*Sofra tutma*” merasiminde aracının dayak yediği bir âdet gerçekleştirilmektedir. “*Bu işi*

kim yaptı? diye ortamdaki insanlar bağırarak sorarlar. Aracı ortaya atılır ve dövülmeye başlanır. Aracı burada ne kadar çok bağırır, ah vah ederse o kadar az dayak yer ve içinde bulunduğu durumdan o kadar çabuk kurtulur (K.k. 3-6-9-13).

1.2.6.3. Gerdek

Nikâhtan sonra gelinle güveyin bir araya gelmesi hadisesine “gerdek”, karı koca/halvet oldukları geceye de “gerdek gecesi” veya “zifaf gecesi” denilmektedir (Şişman, 2017: 63). Sarıliç Mahallesi’nde bu gecede damat gelinin odasına girdikten sonra geline “*yüz görümlüğü*” takmaktadır. Bu gelenek eskiden damadın yüz görümlüğü takıncaya kadar gelinin yüzünü görememesinin bir neticesidir. Günümüzde de Gürcüler arasında gelenek çoğu ailede sürdürülmektedir. Damat yüz görümlüğü taktıktan sonra iki rekât namaz kılmaktadır.

“Anadolu’da gelinin masum, temiz ve bakire olmasına önem verilir. Kızın evlenmeden önce başka biriyle görülmesi ya da adının zikredilmesi onun için olumsuz bir durumdur. Törelere etkin olduğu yörelerde “yenge” kadınlar gerdek sonucunu beklerler. Kimi yörelerde kızın bakire olduğu teyit edildikten sonra evin damına bayrak asarak ve silah atarak bu durum ilan edilir. (Eskiden bu durum, çarşaf göstermek suretiyle ispat edilse de günümüzde pek hoş karşılanmamaktadır. Ancak kırsalda durum farklıdır.). Gelinin kız çıkmaması durumunda baba evine gönderildiği ve bu durumun bazen çok kötü neticeler doğurduğu da bilinmektedir” (Örnek’ten akt. Şişman 2017: 64).

1.3. Evlilik Sonrası

1.3.1. Geriliğe Gitme

Düğünden sonraki gün sabahtan gelinin ağabeyi/erkek kardeşi kızı almak için gelir ve babasının evine götürür. Bunun sebebi de gelinin, babasının evine kocası ile birlikte gitmekten utanmasıdır. O günün akşamında kız, annesinin babasının evinde yemek hazırlar ve eşiyile eşinin ailesini bekler. Akşam olunca damat ve damadın ailesi gelir. Damat gelmeden önce kızın ailesi tarafından dışarı yumurta asılır ve o yumurta vurulmazsa içeriye kimse alınmazdı. Bu nedenle yumurta mutlaka silahla vurulur ve aile misafir edilir. İki aile birlikte yemeği yedikten sonra damat için yumurta pişirme işlemi gerçekleştirilmektedir. Gelin pişirdiği yumurtayı damadın önüne sadece birinin dolu olduğu üç tabak halinde getirir. Damat yumurtayı bulursa damadın istediği her şey yapılır ve hediyesi verilir fakat bulamazsa ne bir şey isteyebilir ne de hediye alabilir. Gecenin bitiminde ise artık kız koca evine eşiyile birlikte döner. Bu bir nevi damat evinde gerçekleşen “*sofra tutma*” âdetine benzemektedir. Bu gelenek eskiden düğünden iki hafta sonra icra edilirken zamanla bir hafta, hatta düğünden hemen sonra gerçekleştirilebilmektedir. Bunun da sebebi düğün için yapılan hazırlıklar varken “*aradan çıksın*” bakış açısıyla yaklaşılmasıdır. Bu âdet 5-10 yıl öncesine kadar canlı bir şekilde sürdürülüyordu. Yine de kültürel değişmeye rağmen sürdüren aileler de mevcuttur (K.k. 3-6-7-9-11-13). Aracının ikinci defa dayak yediği yer burasıdır. Yine aynı muhabbet ve şenliği oluşturmak amaçlı uygulanan bir âdettir.

1.3.2. Ana Kavun

Damat ve ailesi geldikten en geç bir hafta sonra da kız tarafının erkek tarafına yumurtaya yemeğe gitmesine “*ana kavun*” denilmektedir. Bu ziyaretteki amaç gelin verdikleri kızlarının evinde mutlu, huzurlu olup olmadığını kendi gözleriyle görmektir. Erkek tarafı kız tarafını güzelce ağırladıktan sonra gelinin ailesi evine döner (K.k. 3-4-6-10-11).

1.3.3. Duvak Düğünü

“*Duvak düğünü*”, düğünün ertesi günü gelinin çeyizlerinin gösterildiği ve gelinliği tekrar giydiği bir merasimdir. Duvak düğününde “*gelin selamlaması*” denilen bir işlem gerçekleştirildi. Gelinin eline bir mendil verilir, gelin gelen büyüklere ve insanlara o mendille selam verirdi. Duvak düğününde *damat selamlaması* denilen, damadın da yakasına bir mendil takarak gelenleri selamladığı bir gelenek de icra edilirdi. Şu anda bu merasim hemen hemen terk edilmiş durumdadır. Eskiden *gelin dadesi* gelini bir gün (gece) damada vermezdi. Bunun nedeni de gelin atla getirildiği için kız tarafı hemen evine dönemezdi. Hatta burada yapabilirse damat gelini dadeden gizli bir şekilde kaçırırılmış. Bazen de dade kendisi gelini damada verir, bazen de kesinlikle vermezmiş. Düğün gecesi sabaha kadar oturlardı ve ertesi günü *duvak düğünü* gerçekleştirirdi. Duvak düğünü diğer bir mantığı da mahalledeki gelinlerin yeni gelinle tanışıp kaynaşmasıdır (K.k. 3-6-9-11-13).

1.3.4. Gelinin Evdeki İlk Günleri

Eskiden geline üç gün hiçbir iş yaptırılmaz, ev süpürtülmez, yemek yaptırılmazdı. Bunun sebebi de “*Gelin iş yaparsa ömrü boyunca işinin bitmeyeceği.*” inancının olmasıdır. O yüzden inansa göre gelin evliliği süresince ne kadar az iş yaparsa o kadar çok rahat ederdi (K.k. 3-6-8-12-14-16).

Gelin, evliliğinin ilk günlerinde evde kimseyle konuşamaz. Bir derdi, sıkıntısı olduğunda da kocasına söyler ve diğer aile bireyleriyle de iletişim bu yolla gerçekleşmiş olurdu. Yeni evli olan bu insanlar kayınvalide ve kayınpeder karşısında birbirleriyle konuşamazlar, yan yana oturamazlardı. Birbirlerine bir şeyler söyleyeceklerse bu genellikle işaret diliyle ya da birbirlerinin peşinden giderek gerçekleşirdi. Birbirlerine *hanım, bey* gibi hitaplarla ve isimleriyle de hitap edemezlerdi. Bu da eskiden utanma duygusunun, edebin, hayânın ve saygının çok üst düzeyde olduğunun göstergesidir. Günümüzde ise böyle bir edep hâli bazı ailelerde hâlâ devam etmekle birlikte genellikle artık uygulanmamakta ve insanlar büyüklerinden çok çekinmemektedirler (K.k. 3-6-9-13-14-16).

2. Saralığ Mahaltesinde Görülen Kültürel Değişimler

Saralığ Mahallesi’nde yaşayan Gürcüler’in evlilik âdet ve törelerinde yer alan bazı ritüeller mevcuttur. Zaman, gelişen teknoloji, okuryazar oranının artışı, ekonomik ve sosyal yönden yaşanan göçler gibi sebeplerle etkisini yitiren veya değişime uğrayan bu ritüelleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

Evlenecek olan kişiler kendinden büyük kardeşlerinin evlenmesini beklemek zorundadır. Ancak günümüzde büyük kardeş razı olur ve sırasını verirse küçük kardeş evlenebilir. Bu durum aslında bugün de böyledir. Oysaki eskiden böyle bir değişime gerek kalmazdı. Çünkü yaşlı gelen erkek ve kızlar çocuklara sorulmaksızın aileleri tarafından evlendirilirdi (K.k. 2-5-6). Büyük kentlere yapılan göçlerle birlikte ‘evlilikte sıra gözetme’ anlayışı da terk edilmeye başlamıştır (Erg[d]entuğ’ dan akt. Şişman 2017: 199).

Gürcü adetlerine göre nişanlı ve sözlü gençler birbirleriyle evlenmeden önce kesinlikle görüşemezlerdi. Hatta bu iki genç gerdek gecesinden önce - kız isteme aşamasında bile - birbirlerini göremezlerdi. Hatta bu âdet yaşanan şöyle bir durumla da örneklendirilebilir: *Bir kız gelin*

olduktan sonra bir gün eşi ambara çıkmış. Gelin onu görünce kayınvalidesine, “Bizim ambara bir adam çıktı.” demiş. Kayınvalidesi de ona cevaben, “O senin kocan.” diye söylemiştir. Bu da zamanın şartlarından ötürü (elektriğin olmayışı, anne baba yanında eşe bakılmayışı vb.) bir hafta geçtiği halde eşlerin birbirini tanımadığını göstermektedir. Fakat bu durum zaman içerisinde yıllara yayılarak esnetilmiştir. Çünkü bugün damat nişanlıyken kız evinde yatılı misafir bile olabilmektedir (K.k. 13).

Gürcü âdetlerine göre erkek evlendiği kadını hiçbir suretle terk edemez ve üstüne kuma getiremezdi. İkinci evlilikler ancak eşlerin ölümü halinde yapılabilirdi. Eşi vefat eden kadınlar ise ya ölen eşlerinin erkek kardeşleriyle evlendirilir – böylece ailenin namusunun dışarıya gitmediği ve varsa çocukların sefil olmayacağı düşünülür – ya da hiç evlenmeyip çocuklarının başını beklerdi. Bugün bu sabır ve tahammül görülmemektedir.

Sadece mahalle içerisinde evlilik gerçekleştirilirdi. Fakat bu da zaman içerisinde çevre köylerde olan Gürcülerle ve sık olmamakla beraber Türklerle de kız alışverişi yapılarak esnetilmiştir.

Gürcüler Türklere kesinlikle kız verme taraftarı değillerdi fakat Türklere kız alma taraftarıydılar. Bugün bile çoğu Gürcü aile kızını bir Türk ile evlendirmeye katıylıkla karşı çıkmaktadır. Ama bu durum eskiye nazaran yumuşamış ve Türklere de kız verilmeye başlanmıştır. Kız kaçırma çoğunlukla Gürcü-Türk evliliğinde görülmektedir çünkü kız istediği kişiye verilmeyince genellikle kaçmayı tercih etmektedir.

Birden fazla eşle evlenme – zorla ikinci eşle – görülmemektedir. Eğer ki kadından kaynaklanan bir problemden dolayı erkeğin çocuğu olmuyorsa kadın – ilk eş – kendisi vesile olarak kocasını evlendirirdi. Bugün çoğunlukla tek eşli evlilik hâkimdir ve bu şekilde bir uygulama da gerçekleşmemektedir.

Geçmişte evlilik aktinde evlenecek kişilere fikri sorulmaksızın tüm söz hakkı ailelere aittir. Günümüzde bu katı tutum değişime uğrayarak çiftlerin de fikri alınır hale gelmiştir.

Geçmişe oranla kadın ve erkeklerde evlilik yaş ortalaması ciddi bir değişim göstererek yükselmiştir.

Yukarıda bahsedilen konuların haricinde geriliğe gidilmesi, kına gecelerinde kendi kendilerine çalınıp oynanması, nişan ve düğün merasimlerine tek tek ev gezilerek davet yapılması, gelin olacak kızın kendisi için yapılan *bohça düzme* işlemlerine dahil olmaması, kızın çeyizini kendisinin hazırlaması gibi pek çok ritüel ve ayıp görülen davranış zamanın getirdiği şartlara bağlı olarak ortadan kalkmıştır.

Bekir Şişman, “Modern hayatın halk kültürü ürünlerini yok ettiği düşünülse de, halk içinde birtakım pratiklerin değişmediği, daha doğru bir ifadeyle evrilerek yeni formlara dönüştüğü görülmektedir.” sözleriyle yaşanan kültürel değişim ve dönüşümün geleneği yok edecek, kültürel unsurları köklerinden sarsacak kadar güçlü olmadığını ortaya koymaktadır (2017: 201). Bu bağlamda yörede yaşayan geleneklerde görülen değişimin de zamansal ve mekânsal olduğu, şartlara göre evrildiği ve tümenden yok olmadığı; sadece popüler kültürün de etkisiyle kendine yeni yaşam alanları oluşturduğu görülmektedir.

SONUÇ

Geçmişte Gürcülerin düğünlerinde evlilik âdet ve ritüelleri çok çeşitli olmakla beraber düğünler çok eğlenceli ve renkli unsurlarla bezelidir. Ancak günümüzdeki düğünler için âdetlerin tamamının yaşatıldığıнын söylenmesi oldukça güçtür. Teknolojinin ilerlemesi, modern zamanın getirdikleri, insanoğlunun zamanla yarış içinde olması gibi sebeplerden dolayı düğünlerin eskisi gibi günlerce yapılması ve bütün geleneklerin icra edilmesi mümkün olamamaktadır. Bu durum Saralıc Mahallesi'ndeki düğünler için de geçerli bir durumdur.

Günümüzde Gürcüler arasında da gençler birbirlerini severek ya da görücü usulü dediğimiz, itimat edilen kişilerin tavsiyesi üzerine evlilikler yapmaktadırlar. Yine süreç aracı koyma, kız isteme, söz, nişan ve düğün şeklinde ilerler ve düğünler genellikle kır düğünü halinde orkestra ve davul eşliğinde, kadınlı erkekli karşılıklı oyun havaları ile oynanarak geçmektedir. Düğünün sonunda ise takı töreni yapılır ve araçlarla oluşturulan konvoy eşliğinde gelin ve damat yeni evlerine uğurlanır.

Gelenekte her ne kadar büyük değişimler yaşanmış olsa da Saralıc Mahallesi düğün âdetlerinden, özellikle de gelinin damat evine getirildiğinde uygulanan âdetlerin bir kısmı, gelin ve damat için edilen dualar, sağdıçların işlevi, damat ve gelin tarafının birbirine hazırladığı bohçalar, çeyiz serme ve gösterme, eğer nişanlılık süreci Kurban Bayramı'na denk gelmişse damadın nişanlısına kurbanlık koç hediye etmesi gibi âdetler günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Saralıc Mahallesi düğünlerinde uygulanan âdetler zaman içinde değişikliğe uğramış olsa da temelde Müslüman Gürcü kültüründe hâkim olan evliliğe bakış açısı; yani saygı, sevgi, beraberlik ve evliliğin kutsal kabul edilmesi gibi değerler günümüzde hâlâ geçerlidir.

Yörede yaşayan Gürcülerin evlilik âdetleri aracı koyma, kız isteme, söz, nişan, düğün, ana kavun, duvak düğünü ve geriliğe gitme açısından Türk evlilik âdetleri ile birkaç farklı uygulama haricinde benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik sadece âdetlerin uygulanması açısından değil zaman içerisinde uğradığı değişim açısından da süregelmektedir. Benzerliğin hem aynı coğrafyada yaşamının hem de Müslüman bir kimliğe sahip olmanın etkisiyle oluştuğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

1. Sözlü Kaynaklar

KAYNAK KİŞİ	ADI SOYADI	DOĞUM YILI	MEDENİ HALİ	MESLEĞİ	EĞİTİM DURUMU	YAŞADIĞI YER
1	Ahmet Ali TUTUCU	1980	Evli	İnşaat Kalfası	İlkokul Mezunu	Korgan
2	Ali Rıza ÜGEY	1950	Evli	Emekli	Okur Yazar Değil	Korgan
3	Ayşe ÖKET	1984	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan

4	Ayşe TUTUCU	1966	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan
5	Celâl TUTUCU	1948	Evli	Emekli	Okur Yazar (Gece Okulu)	Korgan
6	Emine ÖKET	1963	Evli	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Korgan
7	Emine SEVGİ	1960	Evli	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Korgan
8	Emine YANDIM	1953	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan
9	Feride TAPAN	1990	Evli	Öğretmen	Lisans Mezunu	Korgan
10	Hatice TUTUCU	1976	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan
11	Hatice TUTUCU	1950	Evli	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Korgan
12	Hava TUTUCU	1982	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan
13	Huriye TANIŞIK	1941	Evli	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Korgan
14	Mehmet ÖKET	1960	Evli	Emekli	İlkokul Mezunu	Korgan
15	Mustafa TUTUCU	1971	Evli	İnşaat Kalfası	İlkokul Mezunu	Korgan
16	Ramiz YANDIM	1956	Evli	Emekli	İlkokul Mezunu	Korgan
17	Zekiye AKOT	1972	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan

2. Yazılı Kaynaklar

- Acar, M. (2011). *Karabük Safranbolu Folkloru*. Ankara: Anıt Matbaa.
- Aslantürk, Z. ve Amman, M. T. (2001). *Sosyoloji*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Ataman, S. Y. (1992). *Eski Türk Düşünleri ve Evlenme Rit'leri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Bilmen, Ö. N. (2007). *Büyük İslâm İlmihâli*. İstanbul: Ravza Yayınları.
- Bolgi, M. (2014). *Korgan Tarihi Coğrafyasının Alt Yapısı*. Samsun: Ceylan Ofset Yayıncılık.
- Erkal, M. E. (1999). *Sosyoloji*. İstanbul: Der Yayınları.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji* (Çev. C. Güzel). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Kayabaşı, R. G. (2018). Bahşiş Yörüklerinde Evlilik ile İlgili Âdet ve İnanmalar. *Folklor/Edebiyat*, S. 24/94,

67-93.

Muhaxheri, N. M. (2016). Kosava Türklerinin Evliliğe Bağlı İnanış ve Uygulamalarında Eşiğin Yeri. *Türkiyat Mecmuası*, S. 26/2, 287-292.

Nirun, N. (1994). *Sistemik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür*. Ankara: A.K.M.

Ozankaya, Ö. (1999). *Toplumbilim*. İstanbul: Cem Yayınları.

Örnek, S.V. (2014). *Türk Halkbilimi*. Ankara: Bilgesu Yayınları.

Şişman, B. (2017). *Türk Kültüründe Evlilik (Geleceğin Son Yüzyılı – Samsun Örneği)*. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları/Berikan Yayınevi.